

**PRZESTRZEŻONY** (14) *part praet pass pf*

**przestrzeżony** (11), **przestrzeżon** (3).

*Oba e jasne; w formach złożonych -on-; forma niezłożona z tekstów nieoznaczających ó.*

*sg m N przestrzeżony (8), przestrzeżon (3); ~ (praed) przestrzeżony (6) SkarŻyw (3), LatHar, WujNT, SarnStat; przestrzeżon (3) LubPs, KarnNap, ActReg. ◊ [I przestrzeżon(e)m.] ◊ pl N m pers przestrzeżeni (2). subst przestrzeżon(e) (1).*

*Składnia dopełnienia sprawcy: przestrzeżon(y) od kogo (3), per aliquem (1).*

*Sł stp, Cn brak, Linde XVI w. s.v. przestredz.*

1. *Uprzedzony, poinformowany o tym, co ma nastąpić (5)* : Po napisaniu pierwszego listu do wmmMPana iechałem z Kr. IMą naprzeiaszczkę tam wyrozumiałem iz Ciekliński Pana Kanclerzow, [...] iest sam od niego do Kr Imsci posłan aby na Starostę Przemyskiego Marszałkowstwo otrzymał, wczym iuzdwakroc od Krolowey IMsci iestem przestrzezon, pertertias personas ActReg 172; Ioseph od ániolá przełtrzeżony. [cf oto ániol Páńlki vkazał mu fię we fnie mowiąc: Iosephie lynu Dawidow/ nie boy fię przyiąc Máriey małżonki twey. ábowiem co fię w niey vrodziło; ieft z Duchá świętego. á porodzi lyná: y nazowiefz imię iego IESVS. Matth 1/20] WujNT Matth 1 arg.

a. *O tym, co się stanie (wyjątkowo też: co się dzieje) złego, ostrzeżony o niebezpieczeństwie; praemonitus Mącz, Calep (3)* : Praemonitus oraculo, Przełtrzeżony. Mącz 231a; Calep 836a; Powiadał Nágot że go ofzukano: Bo Pifarz był, gniewaiąc fie z nim, wołkiem zlepił kárty, gdzie ten zapis był. A ták wártuiąc y łzukaiąc Nagot, zówždy przełtępował ono mieyfce. Aże potym przełtrzeżony obaczył wołk, obaczył y zdráde. SarnStat 1286; [Tenże mawiał/ iż nie trzebá nikomu grozić: [...] dla tego/ że ták nieprzyiaćiel bywa przełtrzeżony. PlutBBud 12].

[*przestrzeżony w czym: gdyż ono ieft dawna prawdziwa przypowieść/ że nas mniéy oné przygody obrażaią/ w których bywamy przełtrzeżeni BiałPos 18 (Linde s.v. przestredz).*]

2. *Któremu powiedziano, jak powinien postąpić, napomniany (4)* :

*przestrzeżony z czego (1)*: Iednego czálu biała głowá/ gdy w głębokości piłmá brodził/ nie rozumieiąc co mowił: przygánić mu śmiałá/ iż z iego kazánia trudnego pożytku nie odniołá. Z czego przełtrzeżony zówždy fię potym ftárał/ áby iásnie á ku poięciu połpolitemu/ otworzyście á profto náuczal. SkarŻyw 86.

*przestrzeżon czym (1)*: Małz ie [grzechy] naprzod w łercu thwym przed Pánem Bogiem lámym/ á potym też y przede mną [...] vłty wyznawác/ małz fie ich doftátecznie łpowiedác/ ábyś mogł być nie tylko łłowem Bożym poćiefzon/ przełtrzeżon/ y náuczón: ále też mocá Kluczy Kościelnych [...] rozgrzełzenia/ y dułżney poćiechy pewnie doftác KarnNap C3v.

*przestrzeżony w czym (1)*: W tych kilku rzeczách w tey Przedmowie przestrzeżony y vpomniány/ Chrześciáńlki człowiecze/ weźmi z ochotą w ręce/ tę dżieśięciołtrunną Hárfę duchowną LatHar [+11].

*W połączeniu szeregowym (1)*: KarnNap C3v cf przestrzeżon czym.

[*Zwrot: »przestrzeżonem [kogo] uczynić« = rozkazać komuś: abychmy wiadomość od niego [księcia Wiśniowieckiego] wzięwszy o umyśle tego nieprzyjaciela naszego moskiewskiego*

przestrzeżonem T⟨wojā⟩ M⟨iłość⟩ hetmana naszego dla obrócenia wojska w ziemię jego uczynili  
*ListyZygmAug 1562/395.*]

*Szeregi:* »przestrzeżony i doświadczony« (1): Y niedopuszczamy nikogo do wżywania tey  
fpołeczności/ aż pierwey od Páfterzá albo od iego pomocników będą przeŝtrzeżeni y doświadczeni.  
*WujJudConf 223v.*

»przestrzeżony i upomniany« (1): *LatHar [+11] cf przestrzeżony w czym.*

3. *Zagwarantowany, zastrzeżony prawnie, ustawowo* (1) : Dáley będzie pytał Prokurator/ Acz iego  
Principałowi niema być dopuszczono przeŝtrzedz ty wżytki rzeczy/ kthore przy tákiey fprawie máią  
być przeŝtrzeżone: A zwłázczá iefli by przyfyęgi wedle biegu Práwá zárázem wypráwić niemogł/ ile  
kroć fye może popráwić. *GroicPorz z2.*

4. *Ochroniony, obroniony* (1) :

*W połączeniu szeregowym* (1): A tu [*Pan Krystus*] w ofobie fwoiey opowieda/ iż on w męce  
fwey dziwnie był ráutowan/ y przeŝtrzeżon/ y fławnie vwielbion. Y tákże tę otuchę dawa kościołowi  
fwoiemu/ iż też o nim chce mieć pilne ftárání fwoie w przeŝládownániu/ iż go on ftrzedz/ bronić/  
y błogofláwić będzie raczył. *LubPs aa3.*

5. *Nauczony odstrasżającym przykładem, na czyichś błędach; admonitus* *Modrz* [z kogo, z czego]  
(2) : *L. Nevacius* [...] gdy tego nie mogł ścírpieć/ że wedle dwunaści tablic vftáwy/ káżdą krzywde  
piącią á dwudzieftą grzywien miedzi opráwowano/ wżiáwłzy worek piéńędzy/ kazał sładze nieść  
zá fobą/ á fám kogo podkał káżdego bił: á káżdemu kogo vbił/ piéć y dwádzieściá grzywien  
miedziánych piéńędzy záráz dáć kazał. Ste<sup>80</sup> przeŝtrzeżeni fędziowie ono práwo o fzácowániu krzywd  
odmienili. *ModrzBaz 79; Drudzy go* [św. *Witalisa*] do Pátryárchy Alexándryifkiego/ to iefł/ Ianá  
onego Iáłmużniká odnošili. Lecż on złęgo o nim mniamánia żadną miárą brác niechciał/ przeŝtrzeżony  
z onego drugiego tákże Mnichá/ ktego był dáł niewinnie bić. *SkarŻyw 107.*

6. *W funkcji przymiotnika: Ostrożny, pilnujący się* [na co] (1) : Bo iáko z przyrodzenia/ człek fię  
ná wężowe/ á owcá ná wilcze vyrzenie zedrgnie: ták ten od Páná Bogá z młodości náuczony/ ná  
oycowłkie iády duźne/ dobrze był przeŝtrzeżony: á zdrygáć fię ná nie y vchodżić ich vmiáł. *SkarŻyw*  
371.

*Synonimy:* 1., 2. *napomniany, napomniony, ostrzeżony;* 4. *obroniony.*

*Cf* **PRZESTRZEC**